

نقش واسطه‌ای اسنادهای ارتباطی و راهبردهای حل تعارض غیر سازنده در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت زناشویی

Mediating role of relationship attributions and destructive conflict resolution strategies on the relationship between attachment styles and marital quality

Reza Khojasteh Mehr

Shahid Chamran University of Ahvaz

Rahim Koochaki

Family Counseling

Gholamreza Rajabi

Shahid Chamran University of Ahvaz

رضا خجسته مهر*

دانشگاه شهید چمران اهواز

رحیم کوچکی

مشاوره خانواده

غلامرضا رجبی

دانشگاه شهید چمران اهواز

چکیده

Abstract

Several studies show that attachment styles can have a significant impact on the couple's marital quality. This impact can be direct or indirect and can be in interaction with other significant psychological variables such as relationship attributions and conflict resolution strategies. This study aimed to investigate direct and indirect effects of attachment styles on women's marital quality, considering relationship attributions (causal and responsibility attributions) and destructive conflict resolution strategies (dominating and avoiding strategies) as mediators. Participants in the study were 130 married women who were living in the city of Hamadan and were selected using multiphase random sampling method. Participants completed measures of Attachment Styles (ECR-S), Marital Quality (QMI), Conflict Resolution Strategies (ROCI-2) and Relationship Attributions (RAM). The data were analyzed using structural equation modeling (SEM) and also the indirect effects were tested using bootstrapping method of AMOS/18 software. Results showed that statistically, the data showed a good fit for the proposed model. Results of structural equation modeling indicated that anxiety and avoidance attachment styles have negative indirect impact on marital quality with the mediation of causal and responsibility attributions and dominating and avoiding conflict resolution strategies. However, anxiety and avoidance attachment styles didn't have any direct effect on marital quality.

Keywords: affective bound, cognition, communication problem, marriage

مطالعات نشان می‌دهد که سبک‌های دلبستگی می‌تواند تاثیر مهمی بر کیفیت زناشویی افراد داشته باشد. این تاثیر می‌تواند هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیر مستقیم و در تعامل با سایر متغیرهای روان‌شناختی از قبیل اسنادهای ارتباطی و راهبردهای حل تعارض باشد. این مطالعه با هدف ارزیابی اثرات مستقیم و غیر مستقیم سبک‌های دلبستگی از طریق اسنادهای ارتباطی (علی و مسوولیت) و راهبردهای غیر سازنده حل تعارض (راهبرد سلطه‌گرانه و اجتنابی) بر کیفیت زناشویی زنان انجام شد. گروه نمونه شامل ۱۳۰ زن متأهل ساکن شهر همدان بودند که با روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند و به مقیاس‌های سبک‌های دلبستگی (ECR-S)، پرسشنامه کیفیت زناشویی (MMQ)، پرسشنامه راهبردهای حل تعارض (ROCI-2) و پرسشنامه اسنادهای ارتباطی (RAM) پاسخ دادند. تحلیل داده‌ها از طریق مدل‌یابی معادلات ساختاری (SEM) و اثرات غیر مستقیم از طریق آزمون بوت استرپ انجام شد. مدل ارزیابی شده از شاخص‌های برازندگی خوبی برخوردار بود. نتایج مدل معادلات ساختاری نشان داد که سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی به صورت مستقیم بر کیفیت زناشویی زنان تاثیر نداشته و تاثیر آنها به صورت واسطه‌ای و از طریق اسنادهای ارتباطی علی و مسوولیت و راهبردهای حل تعارض سلطه‌گرانه و اجتنابی است.

واژه‌های کلیدی: پیوند عاطفی، شناخت، مشکل ارتباطی، ازدواج

*نشانی پستی نویسنده: اهواز، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه مشاوره. پست الکترونیکی: Khojasteh_r@scu.ac.ir

مقدمه

آیا همه ازدواج‌ها خشنودی و شادمانی را برای زوجین به ارمغان می‌آورند؟ این مساله به وضعیت ازدواج و کیفیت زناشویی بستگی دارد. کیفیت رابطه زناشویی به وجود عناصری بستگی دارد که باعث استحکام و تداوم این رابطه و ایجاد تفاهم می‌شود. کیفیت زناشویی مفهومی چند بعدی است و شامل ابعاد گوناگون روابط زوجین مانند سازگاری، رضایت، شادمانی، انسجام و تعهد می‌شود (تروکسل، ۲۰۰۶). یکی از رویکردهای نظری با نفوذ در خصوص بازده و کیفیت رابطه زناشویی نظریه دلبستگی^۱ است. نظریه دلبستگی ازدواج از اثر بالبی (۱۹۶۹) در مورد روابط بین نوزادان و مراقبان اولیه‌شان ناشی می‌شود. هازن و شیور (۱۹۸۷) نظریه دلبستگی بزرگسالان را بر مبنای اصول نظریه بالبی و اینسورث (۱۹۹۱) بنیان نهادند تا تشریح کنند که چگونه دلبستگی اولیه بین کودک و مراقب اولیه او، منجر به تفاوت‌های فردی در ابعاد روان‌شناختی (شناخت و عاطفه)، اجتماعی و نیز انتظارات فرد نسبت به روابط رمانتیک می‌شود (آزن و آتیک، ۲۰۱۰). بالبی (۱۹۸۰) به نقل از کسیدی، (۱۹۹۹) معتقد است که کیفیت تعاملات تکراری فرد با مراقبان اولیه، مدل‌های درون‌کاری^۲ یا مدل‌های ذهنی^۳ را شکل می‌دهد. سبک والدینی حساس و مسوولانه موجب شکل‌گیری مدل‌های ذهنی مثبت نسبت به «خود» و نسبت به «دیگران» می‌شود و به طور معکوس، سبک والدینی طرد کننده و آزارنده، می‌تواند منجر به شکل‌گیری مدل‌های ذهنی منفی نسبت به خود و نسبت به دیگران شود. مدل‌های درون‌کاری در واقع سازه‌های شناختی-عاطفی^۴ هستند که انتظارات، عقاید و نگرش‌های فرد را نسبت به خود و دیگران جهت‌دهی کرده و به تنظیم عواطف در روابط می‌پردازند (پیتر و موناکو و بارت، ۲۰۰۰). از آنجایی که کیفیت دلبستگی به والدین و مدل درون‌کاری، مبنایی برای برقراری ارتباط با دیگران است، این روان‌سازه در چگونگی

روابط رمانتیک در بزرگسالی نیز موثر می‌افتد (ماین، کاپلان و کسیدی^۵، ۱۹۸۵؛ به نقل از لویز و گروملی، ۲۰۰۲). از دیگر رویکردهایی که در پیش‌بینی موفقیت و شکست ازدواج مطرح است نظریه اسناد^۶ است. به طور کلی ما مایل هستیم علل زیربنایی رفتار خود و دیگران را بفهمیم، تا دقیقاً دریابیم که چرا خود یا دیگران تحت شرایط خاص به شیوه‌های مشخص و معین عمل می‌کنیم، این فرایند را «اسناددهی ارتباطی» می‌گویند (گاتمن، ۱۹۹۸). اسنادهای ارتباطی^۷ به طور کلی شامل دو نوع اصلی اسنادهای علی^۸ و اسنادهای مسوولیت^۹ هستند. اسنادهای علی بر جایگاه اسناد (درونی- بیرونی)، پایداری و ثبات، و کلی یا جهان‌شمول بودن تاکید دارد، در حالی که اسنادهای مسوولیت بر عمدی و آگاهانه بودن رفتار، خودخواهی همسر خاطی، و سرزنش تاکید می‌کند (توتارل- کیسلاک و کاسوخلو، ۲۰۰۶). پژوهشگران نتیجه گرفته‌اند که سبک‌های دلبستگی از طریق ایجاد مدل‌های درون‌کاری بر نحوه اسناددهی افراد نسبت به وقایع ارتباطی، تاثیر می‌گذارد و در واقع می‌توان گفت که اسنادهای ارتباطی دارای پتانسیل واسطه‌ای بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت روابط نزدیک هستند (سامر و کوزارلی، ۲۰۰۴). یافته‌ها نشان می‌دهند که به طور کلی افراد با سبک دلبستگی ایمن بیشتر از اسنادهای غنی‌کننده رابطه (مثبت) برای توجیه رفتارهای منفی همسر خود استفاده می‌کنند و افراد ناایمن بیشتر از اسنادهای منفی در این خصوص استفاده می‌کنند (پی‌یرز و هالفورد، ۲۰۰۸).

یکی دیگر از متغیرهایی که بر کیفیت زناشویی تاثیر دارد، چگونگی کنار آمدن زوجین با تعارض‌های موجود در زندگی زناشویی یا راهبردهای حل تعارض^{۱۰} است. تجربه سطوح مختلفی از تعارض در تعاملات یک زوج، امری بدیهی و غیر قابل اجتناب است (استیوبر، ۲۰۰۵). اگر تعارض به‌طور ضعیفی اداره شود موجب تخریب زندگی زناشویی شده و اثرات زیان‌آوری بر سلامت فیزیکی و هیجانی زوجین به جا

5. Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J.
6. attribution theory
7. relationship attributions
8. causal attributions
9. responsibility attributions
10. conflict resolution strategies

1. attachment theory
2. internal working models
3. mental models
4. cognitive-affective structures

است (بشارت، ۱۳۸۰، ۲۰۰۳؛ فینی، ۱۹۹۹؛ گوپین، گلاس، لاونینگ، ملارکی، استول و همکاران، ۲۰۰۸).

سامر و کوزارلی (۲۰۰۴) در پژوهش خود نشان دادند که زوجین با سبک دلبستگی ایمن در مقایسه با زوجین غیر ایمن به طور معناداری کمتر از اسنادهای مخرب استفاده می‌کنند. در ارتباط با نقش دلبستگی ایمن بر سبک‌های حل تعارض، پژوهش کوباک، کلی، فرنز، گیدرن، فلمینگ و همکاران (۱۹۹۳) نشان داد که افراد با سبک دلبستگی ایمن، در مقایسه با افراد غیر ایمن، تعارض‌های هیجانی‌شان را بیشتر به طور سازنده نشان می‌دهند، کمتر بحث غیرسازنده می‌کنند و هنگام عصبانیت و خشم، جوش و خروش و فوران کمتری نسبت به هم‌تایان غیر ایمن خود نشان می‌دهند. کرولی (۲۰۰۶) دریافت که سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی، اثر منفی مستقیم و نیز اثر منفی غیر مستقیم از طریق شیوه‌های حل تعارض غیر سازنده بر رضایت زناشویی دارد.

پژوهش‌های انجام شده مشخص می‌کنند که سبک‌های دلبستگی از طریق اسنادهای منفی و مخرب پیش‌بین ارتباط منفی و مخرب زوجین است (پی‌ریز و هالفورد، ۲۰۰۸؛ سامرز و کوزارلی، ۲۰۰۴). از سوی دیگر کیفیت زناشویی زوجینی که اسنادهای غنی‌ساز رابطه درباره رفتار منفی همسرشان دارند، در مقایسه با زوجینی که دارای اسنادهای نگه‌دارنده آشفتگی هستند، کمتر به طور منفی توسط عوامل فشار زندگی تحت تاثیر قرار می‌گیرند (گراهام و کولونی، ۲۰۰۶). سنتا و گابل (۲۰۰۵) نیز در پژوهش خود نشان دادند در مقایسه فراوانی شدت هیجان‌های افراد با سبک‌های مختلف دلبستگی در موقعیت‌های تعارض‌زا و تحریک‌کننده آزمودنی‌های با سبک دلبستگی اجتنابی، بعد از بروز خطا از طرف همسرشان، عکس‌العمل منفی بیشتری در مقایسه با گروه‌های دیگر نشان می‌دهند.

از جمله دلایل معقول و منطقی مطالعه بر روی جزئیات کیفیت زناشویی، درک محوریت آن در سلامت خانواده و اشخاص است. پژوهش‌های گوناگونی تاثیر دلبستگی، اسنادهای ارتباطی و شیوه‌های حل تعارض را بر سازگاری، رضایت یا کیفیت زناشویی مطالعه کرده‌اند اما در این پژوهش‌ها به هر یک از سازه‌های فوق‌الذکر به صورت جداگانه نگریسته شده است یا سازه‌های مورد نظر و تاثیر تعاملی آنها

می‌گذارد (دان هام، ۲۰۰۸). روش‌های حل تعارض غیرسازنده از مجموع دو سبک سلطه‌گرانه^۱ و سبک اجتنابی^۲ به دست می‌آید. سبک حل تعارض سلطه‌گرانه با جهت‌گیری تهدیدآمیز مشخص می‌شود و شخص در این این شیوه برای رسیدن به هدف خود اقدام به هر کاری کرده و نیازها و انتظارات دیگری را نادیده می‌گیرد. سبک حل تعارض اجتنابی با موقعیت‌های انزوا، اعطای مسوولیت به دیگران، دیگران را مقصر دانستن و خود را کنار کشیدن در ارتباط است (رحیم^۳، ۱۹۸۳؛ به نقل از باباپور، ۱۳۸۵). به لحاظ نظری ثابت شده است که مشکلات دلبستگی بزرگسال که به عنوان مدل‌های درون‌کاری نایمن شناخته می‌شوند، پیش‌آیندی احتمالی برای وجود مشکلاتی در حل تعارض در بین زوجین هستند (لوپز و برینان، ۲۰۰۰). سبک‌های دلبستگی هر یک از همسران بر الگوهای رفتاری روزمره، شناخت، چگونگی مواجهه با تعارض‌ها، و نوع جهت‌گیری عاطفی، اثر می‌گذارد (فینی، ۱۹۹۹؛ هازن و شیور، ۱۹۸۷). بنابراین داشتن سبک دلبستگی نایمن اضطرابی یا اجتنابی، باعث می‌شود که زوجین تجارب رمانتیک و ارتباطی خود را از دیدگاه منفی بنگرند، و به عبارتی درگیر فرایند اسناددهی منفی شوند (ساودرا، چاپمن، و راگ، ۲۰۱۰) و در نتیجه در موقعیت‌های تعارض‌زا به سمت درگیر شدن در رفتارهای مخرب متمایل خواهند شد (بشارت، ۱۳۸۰، ۲۰۰۳). و در نتیجه افزایش اسنادهای ارتباطی منفی و تعارضات زناشویی، سطح کیفیت زناشویی پایین خواهد آمد.

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که افراد با سبک دلبستگی ایمن در مقایسه با افراد با سبک‌های دلبستگی نایمن (اجتنابی، اضطرابی-دوسوگرا)، رابطه عشقی و رمانتیک بهتر و پایدارتری دارند، اعتماد به خود بالاتری دارند، به همسرشان بیشتر اعتماد می‌کنند و تعاملات آن‌ها سازنده‌تر است (بشارت، ۱۳۸۰، ۲۰۰۳؛ فینی و نولر، ۱۹۹۰). در مقابل، افراد با سبک دلبستگی اجتنابی از همسر خود به شکل واضحی دوری می‌کنند و رضایت زناشویی در آن‌ها کمتر

1. dominating
2. avoiding
3. Rahim, S.

به صورت یکجا در یک مدل مفهومی نگریسته نشده است. لذا انجام پژوهشی در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به اینکه سبک‌های دلبستگی تعیین‌کننده قواعد عاطفی و شناختی و راهبردهایی است که واکنش‌های هیجانی را در افراد به هنگام بروز تعارض و روابط بین شخصی هدایت می‌کند (شیور، کولینز، و کلارک، ۱۹۹۶)، لذا سوال اصلی پژوهش حاضر این است که آیا سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی به طور مستقیم بر کیفیت زناشویی تاثیر می‌گذارند یا اینکه سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی به طور غیرمستقیم و از طریق تاثیر بر اسنادهای ارتباطی (اسنادهای علی و مسوولیت) و راهبردهای حل تعارض غیرسازنده (سبک‌های حل تعارض سلطه‌گرانه و اجتنابی) بر کیفیت زناشویی تاثیر دارد؟

روش

جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش: طرح پژوهش حاضر، طرح همبستگی از نوع مدل یابی معادلات ساختاری^۱ (SEM) است که یک روش همبستگی چند متغیری است. جامعه آماری در این پژوهش کلیه زنان والد دانش‌آموزان دبیرستانی شهر همدان است که در فاصله زمانی اجرای این پژوهش در این شهر زندگی می‌کردند و حداقل تحصیلات آنها تا کلاس اول دبیرستان بوده است. با توجه به این که سبک دلبستگی هر یک از زوجین پس از ۲ سال از شروع رابطه زناشویی به ثبات می‌رسد (آسندورف و ویلپرز، ۲۰۰۰؛ هازن و زیفمن، ۱۹۹۹)، لذا نمونه خود را از زنانی که طول ازدواج آنها از ۲ سال بیشتر است انتخاب کردیم. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای، از بین ۲ ناحیه آموزش و پرورش شهر همدان، ۱۰ مدرسه به صورت تصادفی انتخاب گردید و سپس از بین دانش‌آموزان این مدارس، ۳۰۰ دانش‌آموز به صورت تصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه‌ها در جریان جلسات انجمن اولیا و مربیان مدارس توسط پژوهشگر در اختیار مادران دانش‌آموزان مذکور قرار گرفت و با ارایه توضیحات پژوهشگر، شرکت کنندگان به گویه‌های پرسشنامه‌ها پاسخ دادند.

ابزار سنجش

فرم کوتاه مقیاس تجارب در روابط نزدیک (ECR-S): فرم کوتاه مقیاس تجارب در روابط نزدیک^۲ توسط وی، راشل، مالینک‌رودت، و واگل (۲۰۰۷) ساخته شد. این مقیاس در واقع فرم کوتاهی از مقیاس ۳۶ سوالی تجارب در روابط نزدیک (ECR) است که توسط برینان، کلارک و شیور^۳ (۱۹۹۸؛ به نقل از وی و همکاران، ۲۰۰۷) ساخته شده بود. فرم کوتاه مقیاس تجارب در روابط نزدیک (ECR-S) دارای ۱۲ سوال است و دو بعد دلبستگی اضطرابی و اجتنابی را در یک طیف لیکرتی ۷ درجه‌ای مورد ارزیابی قرار می‌دهد. وی و همکاران (۲۰۰۷) روایی، پایایی و ساختار عاملی این مقیاس را با روش‌های گوناگون محاسبه و آنها را در حد مطلوبی گزارش کرده‌اند. آنها پایایی این مقیاس را در ۲ مطالعه جداگانه با استفاده از روش بازآزمایی برای زیر مقیاس اضطرابی ۰/۸۰ و ۰/۸۲ و برای زیر مقیاس اجتنابی ۰/۸۳ و ۰/۸۶ و ضریب آلفای کرونباخ را برای زیر مقیاس اضطرابی در دامنه‌ای بین ۰/۷۸ تا ۰/۸۸ و برای زیر مقیاس اجتنابی در دامنه‌ای بین ۰/۸۳ تا ۰/۸۶ گزارش کردند. این پژوهشگران به منظور بررسی روایی سازه این مقیاس، آن را با متغیرهایی نظیر راحتی در خود افشایی، ترس از صمیمیت، واکنش پذیری هیجانی و گسلس عاطفی همبسته کردند. نتایج نشان داد همبستگی زیر مقیاس اجتنابی با متغیرهای ترس از صمیمیت ۰/۷۴ و گسلس عاطفی ۰/۵۹، مثبت و معنادار است، در حالی که همبستگی زیر مقیاس اضطرابی با این دو متغیر پایین بود (به ترتیب ۰/۳۳ و ۰/۳۰). همچنین همبستگی زیر مقیاس اضطرابی با متغیرهای جستجوی افراطی برای امنیت یا تکیه گاه ۰/۴۱ و واکنش پذیری هیجانی ۰/۴۵، محاسبه شد که مثبت و معنادار است، در حالی که همبستگی این متغیرها با زیر مقیاس اجتنابی به ترتیب ۰/۰۶ و ۰/۰۸ بود که در حد بسیار پایینی است. این یافته‌ها موافق با نظریه دلبستگی و نیز همخوان با یافته‌های فرم ۳۶ سوالی مقیاس بوده و نشان دادند که فرم کوتاه مقیاس تجارب در روابط نزدیک دارای روایی سازه در حد

2. Experiences in Close Relationship Scale- Short form (ECR-S)

3. Brennan, K., Clark, C., & Shaver, P.

1. Structural Equation Modeling

استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۱ به دست آورده است، از نظر روایی نیز این مقیاس مورد تایید است. به طوری که روایی سازه آن با استفاده از روش تحلیل عاملی محاسبه شده و قابل قبول بودن آن به تایید رسیده است. این پرسشنامه در پژوهش‌های گذشته از روایی (بین ۰/۵۰ تا ۰/۹۵) و پایایی (از نوع بازآزمایی بین ۰/۶۰ تا ۰/۸۳) مناسبی برخوردار بوده است (داملا و بوتآ، ۲۰۰۰؛ به نقل از سپهری و پاکدامن، ۱۳۸۹). در پژوهش حاضر نیز برای بررسی ضریب پایایی این مقیاس از روش‌های دونیمه‌سازی و آلفای کرونباخ استفاده شد. ضرایب پایایی با استفاده از روش‌های مذکور برای زیرمقیاس حل تعارض اجتنابی به ترتیب ۰/۹۰ و ۰/۷۸ و برای زیر مقیاس حل تعارض سلطه‌گرانه به ترتیب ۰/۸۹ و ۰/۹۰ به دست آمد.

مقیاس اسناد ارتباطی (RAM): مقیاس اسناد ارتباطی^۴ به بررسی، توضیح و تبیین رفتارهای همسر اختصاص دارد و دلایل مشکلات بروز کرده بین همسران را توضیح می‌دهد. این پرسشنامه توسط فینچام و برادبوری^۵ (۱۹۹۲؛ به نقل از خجسته مهر، غفاری و کرایبی، ۱۳۸۹) تهیه شده است. در پژوهش حاضر از فرم کوتاه ۶ سوالی این آزمون استفاده شد. ماده‌های آن به صورت لیکرت و در یک طیف ۶ درجه‌ای قرار دارد. فینچام، پالیری و رگالیا (۲۰۰۲) پایایی این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ در بعد علی و مسوولیت‌پذیری به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۷۸ برای مردان و ۰/۸۴ و ۰/۸۵ برای زنان گزارش کرده‌اند. فینچام و برادبوری (۱۹۹۲) برای تعیین روایی این مقیاس، آن را با مقیاس خشم و پرسشنامه اسنادهای مشکلات زناشویی^۶ همبسته کردند. ضریب همبستگی بین مقیاس اسناد ارتباطی و این دو پرسشنامه در حد قابل قبول بود. در پژوهش حاضر نیز برای بررسی ضریب پایایی این مقیاس از روش آلفای کرونباخ و روش دونیمه‌سازی استفاده شد. ضرایب پایایی با استفاده از روش‌های مذکور برای بعد علی به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۸۹ و برای بعد مسوولیت‌پذیری به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۸۷ به دست آمد. برای بررسی اعتبار سازه این مقیاس در پژوهش حاضر از

مطلوبی است. در پژوهش حاضر نیز برای بررسی ضریب پایایی این مقیاس از روش‌های دو نیمه سازی و آلفای کرونباخ استفاده شد. ضرایب پایایی با استفاده از روش‌های مذکور برای بعد دلبستگی اجتنابی به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۸۵ و برای بعد دلبستگی اضطرابی به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۸ به دست آمد. همچنین برای بررسی روایی سازه این مقیاس از فرم ۳۶ سوالی پرسشنامه تجدید نظر شده تجارب در روابط نزدیک (ECR-R) که توسط فرالی و همکاران (۲۰۰۰) ساخته شد، استفاده گردید که ضریب روایی سازه آن برای بعد دلبستگی اجتنابی ۰/۷۴ و برای بعد دلبستگی اضطرابی ۰/۸۶ است که در سطح ($p < 0/001$) معنادار هستند.

نسخه دوم مقیاس شیوه مقابله با تعارض (ROCI-2): نسخه دوم مقیاس شیوه مقابله با تعارض^۱ برای اندازه‌گیری میزان تضاد ارتباطی به کار می‌رود و شامل ۲۸ ماده و متشکل از ۵ زیرمقیاس است که سه زیر مقیاس کلی را تشکیل می‌دهند. این پرسشنامه در ایران توسط باباپور (۱۳۸۱) ترجمه شده و ماده‌های آن به صورت لیکرت و در یک طیف ۵ درجه‌ای قرار دارد. ۵ زیر مقیاس این آزمون عبارتند از: شیوه‌های حل تعارض اجتنابی، خدمتکارانه، سلطه‌گرانه، مصالحه‌گرانه، و موتلفانه. سه زیر مقیاس کلی این مقیاس عبارتند از: ۱- روش‌های حل تعارض سازنده: این سبک کلی از مجموع دو سبک همراهانه (موتلفانه) و حاضر خدمتی (خدمتکارانه) به دست می‌آید. ۲- روش‌های حل تعارض غیرسازنده: این سبک کلی از مجموع دو سبک سلطه‌گرانه و سبک اجتنابی به دست می‌آید. ۳- شیوه مصالحه‌گرانه: این شیوه در نقطه میانی توجه به انتظارات دیگران و نیازهای خود قرار دارد و به تقسیم امتیازات بین طرفین اشاره می‌کند (رحیم، ۱۹۸۳؛ به نقل از باباپور، ۱۳۸۵). در این پژوهش از زیر مقیاس کلی شیوه‌های حل تعارض غیر سازنده استفاده گردید. پایایی این آزمون در تحقیقات مختلف از ۰/۷۲ تا ۰/۸۳ گزارش شده است (کرکران و مالینک‌رودت^۲، ۲۰۰۰؛ به نقل از حسینی‌نسب، بدری و قایمیان اسکویی، ۱۳۸۸). باباپور (۱۳۸۵؛ به نقل از حسینی‌نسب و همکاران، ۱۳۸۸) پایایی درونی آن را با

3. Dumlao, R., & Botta, R.
4. Relationship Attribution Measurement (RAM)
5. Fincham, F. D., & Bradbury, T. N.
6. Marital Difficulty Attribution

1. Conflict Resolution Strategies (ROCI-2)
2. Corcorn, K. O., & Mallinckrodt, B.

اسچنرمن- کروک^۳ (۲۰۰۱)؛ به نقل از فینچام و همکاران، (۲۰۰۲) نیز پایایی این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۷ گزارش کرده است. خجسته مهر و همکاران (۱۳۸۹ الف) برای بررسی روایی سازه این پرسشنامه از پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (ENRICH) استفاده کردند و ضریب روایی سازه آن را ۰/۷۷ گزارش کردند که در سطح ($p < ۰/۰۰۱$) معنادار است. در پژوهش حاضر نیز برای بررسی ضریب پایایی این مقیاس از دو روش آلفای کرونباخ و دومیه سازی استفاده شد که ضرایب پایایی با استفاده از هر دو روش مذکور ۰/۸۹ به دست آمد.

یافته‌ها

جدول ۱ شاخص‌های آماری شرکت‌کنندگان در پژوهش را در بین متغیرهای پژوهش حاضر نشان می‌دهد.

فرم بلند مقیاس اسناد ارتباطی در ازدواج استفاده شده است که ضریب اعتبار سازه آن برای بعد علی و بعد مسوولیت به ترتیب ۰/۶۴ و ۰/۷۸ است که در سطح ($p < ۰/۰۰۱$) معنادار هستند.

پرسشنامه کیفیت زناشویی (QMI): پرسشنامه کیفیت زناشویی^۱ در سال ۱۹۸۳ توسط نورتون^۲ ساخته شده است و در ایران توسط خجسته مهر، کرایبی و رجبی (۱۳۸۹) ترجمه و مورد استفاده قرار گرفته است. این پرسشنامه یک ابزار شش سوالی است که کیفیت زناشویی را با به‌کارگیری عبارتهای کلی مانند (ما یک ازدواج خوب داریم) می‌سنجد. آزمودنی درجه موافقت خود را در پنج سوال پرسشنامه در دامنه‌ای از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۷ (کاملاً موافق) نشان می‌دهد. در سوال ششم که یک سوال کلی است آزمودنی درجه موافقت خود را در دامنه‌ای از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۱۰ (کاملاً موافق) ابراز می‌کند. فینچام و همکاران (۲۰۰۲) پایایی این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ برای هر دو گروه زنان و مردان گزارش کرده‌اند.

جدول ۱

شاخص‌های آماری شرکت‌کنندگان در پژوهش در بین متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
۱	دلبستگی اجتنابی	۱۹/۰۶	۱۰/۴۸	۶	۴۲
۲	دلبستگی اضطرابی	۲۳/۶۰	۹/۹۹	۶	۴۲
۳	اسناد علی	۱۱/۹۲	۴/۴۱	۳	۱۸
۴	اسناد مسوولیت	۱۰/۲۳	۵/۵۶	۳	۱۸
۵	حل تعارض سلطه‌گرانه	۱۹	۵/۴۸	۶	۲۵
۶	حل تعارض اجتنابی	۲۲/۹۰	۵/۶۷	۶	۳۰
۷	کیفیت زناشویی	۲۵/۶۱	۱۴/۷۶	۶	۴۵

1. Quality of Marriage Index (QMI)
2. Norton, R.

3. Schnurman-Crook, T.

ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش حاضر در جدول ۲ گزارش شده است. همان‌طور که نتایج جدول ۲ معنادار هستند. بین متغیرهای پژوهش در سطوح $p < 0.05$ و $p < 0.01$ نشان می‌دهد، کلیه ضرایب همبستگی به دست آمده

جدول ۲
ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱	دل‌بستگی اجتنابی						
۲	دل‌بستگی اضطرابی	-۰/۴۰**					
۳	اسناد علی	۰/۳۱**	۰/۲۱*				
۴	اسناد مسوولیت	۰/۵۸**	۰/۱۸*	۰/۷۲**			
۵	حل تعارض سلطه‌گرانه	۰/۴۶**	۰/۱۸*	۰/۵۴**	۰/۷۴**		
۶	حل تعارض اجتنابی	۰/۳۵**	۰/۱۹*	۰/۵۲**	۰/۵۷**	۰/۶۵**	
۷	کیفیت زناشویی	-۰/۶۹**	-۰/۱۸*	-۰/۵۰**	-۰/۸۱**	-۰/۷۱**	-۰/۶۳**

** $p < 0.01$ * $p < 0.05$

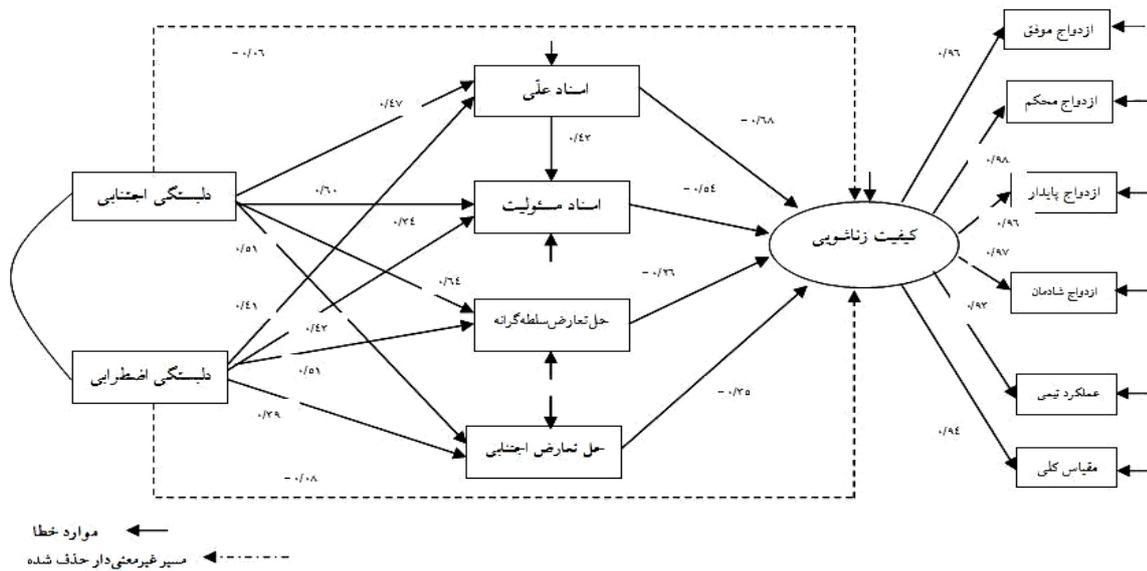
راهبرد حل تعارض سلطه‌گرانه به راهبرد حل تعارض اجتنابی است. بعد از اعمال تغییرات، مدل مجدداً مورد آزمون قرار گرفت. نتایج مندرج در جدول ۳ نشان می‌دهند که شاخص‌های برازندگی شامل شاخص مجذور خی $(\chi^2/df = 88/11)$ ، مجذور خی نسبی $(\chi^2/df = 2/0.4)$ ، شاخص نیکویی برازش $(GFI = 0.90)$ ، شاخص نیکویی برازش انطباقی $(AGFI = 0.81)$ ، شاخص برازش مقایسه‌ای $(CFI = 0.97)$ ، شاخص برازندگی افزایش $(IFI = 0.97)$ ، شاخص برازندگی توکر- لویس $(TLI = 0.96)$ و جذر میانگین مجذورات خطای تقریب $(RMSEA = 0.06)$ حاکی از برازش مطلوب مدل اصلاح شده است. بنابراین مدل اصلاح شده یا نهایی نمونه زنان از برازندگی مطلوبی برخوردار است.

جدول ۳ مقایسه شاخص‌های برازندگی مدل پیشنهادی و مدل اصلاح شده را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج مندرج در جدول ۳، شاخص‌های برازش مدل پیشنهادی $(\chi^2/df = 3/40)$ ، $RMSEA = 0.137$ ، $CFI = 0.932$ ، $TLI = 0.926$ ، $GFI = 0.83$ ، $AGFI = 0.70$ ، $IFI = 0.95$ ، $TLI = 0.92$ ، $CFI = 0.93$ ، $RMSEA = 0.13$ یا فرضی بوده و نیز نشان می‌دهند که مدل پیشنهادی نیاز به اصلاح دارد. پس از حذف مسیرهای غیر معنادار (مسیرهای دل‌بستگی اضطرابی به کیفیت زناشویی، و مسیر دل‌بستگی اجتنابی به کیفیت زناشویی)، برای بهبود مدل، سه اصلاح به پیشنهاد نرم‌افزار AMOS بر روی مدل انجام گرفت. به این ترتیب که، مسیر خطاهای اضافه شده بین متغیرهایی قرار داده شد که ضرایب همبستگی بین آنها بالا بود. این مسیرها شامل همبسته کردن مسیر بین اسناد مسوولیت به کیفیت زناشویی، راهبرد حل تعارض سلطه‌گرانه به اسناد مسوولیت و

جدول ۳
مقایسه شاخص‌های برازندگی مدل پیشنهادی و مدل اصلاح شده

شاخص‌های برازندگی	χ^2	df	χ^2/df	GFI	AGFI	IFI	TLI	CFI	NFI	RMSEA
مدل پیشنهادی اولیه	۱۴۹/۸۸	۳/۴۰	۳/۴۰	۰/۸۳	۰/۷۰	۰/۹۵	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۹۵	۰/۱۳
مدل اصلاح شده نهایی	۸۸/۱۱	۲/۰۴	۲/۰۴	۰/۹۰	۰/۸۱	۰/۹۷	۰/۹۶	۰/۹۷	۰/۹۶	۰/۰۶

شکل ۱ مدل نهایی پژوهش حاضر را به همراه ضرایب استاندارد مسیرها نشان می دهد.

شکل ۱

برونداد نرم افزار AMOS: مدل اصلاح شده نهایی پژوهش حاضر به همراه ضرایب استاندارد مسیرها

همان طور که شکل ۱ نشان می دهد، مسیرهای دلبستگی اضطرابی و اجتنابی به کیفیت زناشویی غیر معنادار است ($\beta = -0.06$) و ($\beta = -0.08$). همچنین نتایج نشان می دهد مسیر دلبستگی اجتنابی به اسناد علی ($\beta = 0.47$)، مسیر دلبستگی اجتنابی به اسناد مسوولیت ($\beta = 0.60$)، مسیر دلبستگی اجتنابی به حل تعارض سلطه گرانه ($\beta = 0.64$)، مسیر دلبستگی اجتنابی به حل تعارض اجتنابی ($\beta = 0.51$)، مسیر دلبستگی اضطرابی به اسناد علی ($\beta = 0.41$)، مسیر دلبستگی اضطرابی به اسناد مسوولیت ($\beta = 0.43$)، مسیر دلبستگی اضطرابی به حل تعارض سلطه گرانه ($\beta = 0.51$)، مسیر دلبستگی اضطرابی به حل تعارض اجتنابی ($\beta = 0.39$)، مسیر اسناد علی به کیفیت زناشویی ($\beta = -0.68$)، مسیر اسناد مسوولیت ($\beta = 0.43$)،

مسوولیت به کیفیت زناشویی ($\beta = -0.54$)، مسیر تعارض سلطه گرانه به کیفیت زناشویی ($\beta = -0.36$)، و مسیر حل تعارض اجتنابی به کیفیت زناشویی ($\beta = -0.35$)، در سطح آماري $p < 0.001$ معنادار است. همچنین به منظور آزمون روابط واسطه ای مدل ساختاری از آزمون بوت استرپ نرم افزار AMOS استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ مشاهده می شود. نتایج مندرج در جدول ۴ نشان می دهد که نتایج آزمون بوت استرپ برای این تمامی مسیرهای واسطه ای، در سطح آماري $p < 0.05$ معنادار است. فاصله اطمینان ۰/۹۵ و تعداد نمونه گیری مجدد بوت استرپ ۲۰۰۰ است. با توجه به اینکه در تمامی مسیرها، صفر بیرون از فاصله اطمینان قرار می گیرد، تمامی روابط واسطه ای مفروض معنادار هستند.

جدول ۴

نتایج آزمون بوت استرپ برای مسیرهای واسطه ای

متغیر مستقل	متغیر میانجی	متغیر وابسته	بوت استرپ	حد پایین	حد بالا	فاصله اطمینان
دلبستگی اضطرابی	اسنادهای علی	کیفیت زناشویی	-۰/۰۲۴	-۰/۰۴۳	-۰/۰۰۷	۰/۹۵
دلبستگی اضطرابی	اسنادهای مسوولیت	کیفیت زناشویی	-۰/۰۳۵	-۰/۰۰۶	-۰/۰۰۵	۰/۹۵
دلبستگی اضطرابی	اسنادهای علی و مسوولیت	کیفیت زناشویی	-۰/۰۴۵	-۰/۰۷۱	-۰/۰۰۸	۰/۹۵

ادامه جدول ۴

۰/۹۵	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۵	-۰/۰۲۸	کیفیت زناشویی	راهبرد حل تعارض سلطه‌گرانه	دلبستگی اضطرابی
۰/۹۵	-۰/۰۰۴	-۰/۰۴۷	-۰/۰۲۷	کیفیت زناشویی	راهبرد حل تعارض اجتنابی	دلبستگی اضطرابی
۰/۹۵	-۰/۰۰۹	-۰/۰۳۲	-۰/۰۲۱	کیفیت زناشویی	اسنادهای علی	دلبستگی اجتنابی
۰/۹۵	-۰/۰۵۷	-۰/۰۹۷	-۰/۰۷۹	کیفیت زناشویی	اسنادهای مسئولیت	دلبستگی اجتنابی
۰/۹۵	-۰/۰۰۸	-۰/۰۶۳	-۰/۰۳۴	کیفیت زناشویی	اسنادهای علی و مسئولیت	دلبستگی اجتنابی
۰/۹۵	-۰/۰۳۳	-۰/۰۶۷	-۰/۰۵۱	کیفیت زناشویی	راهبرد حل تعارض سلطه‌گرانه	دلبستگی اجتنابی
۰/۹۵	-۰/۰۱۸	-۰/۰۴۹	-۰/۰۳۴	کیفیت زناشویی	راهبرد حل تعارض اجتنابی	دلبستگی اجتنابی

بحث

همان‌گونه که در ابتدا بیان شد هدف پژوهش حاضر، پاسخگویی به این سوال است که آیا سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی به‌طور مستقیم بر کیفیت زناشویی تاثیر می‌گذارند یا اینکه سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی به‌طور غیرمستقیم و از طریق تاثیر بر اسنادهای ارتباطی (اسنادهای علی و مسوولیت) و راهبردهای حل تعارض غیرسازنده (سبک‌های حل تعارض سلطه‌گرانه و اجتنابی) بر کیفیت زناشویی تاثیر دارد؟ تمامی مسیرهای مفروض در مدل پیشنهادی پژوهش مورد آزمون واقع شدند و همه مسیرها به جز مسیرهای تاثیر مستقیم سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی بر کیفیت زناشویی تایید شدند. به عبارتی دیگر نتایج حاصل از تحلیل مدل معادلات ساختاری نشان داد که سبک‌های دلبستگی ناایمن اضطرابی و اجتنابی به‌طور غیرمستقیم و از طریق تاثیر بر اسنادهای ارتباطی و راهبردهای حل تعارض غیرسازنده بر کیفیت زناشویی تاثیر دارد و نه به صورت مستقیم. نتایج حاکی از برآزش خوب مدل نهایی با داده‌ها بود. این یافته با یافته‌های بشارت (۱۳۸۰، ۲۰۰۳)، پی‌یرز و هالفورد (۲۰۰۸)، سامر و کوزارلی (۲۰۰۴)، سنتا و گابل (۲۰۰۵)، کرولی (۲۰۰۶)، کوباک و همکاران (۱۹۹۳)، گراهام و کولونی (۲۰۰۶)، گوپین و همکاران (۲۰۰۸) همخوان هستند. در تبیین این یافته می‌توان گفت که سبک‌های دلبستگی با ایجاد مدل‌های درون‌کاری بر نحوه اسناددهی و در نتیجه بر چگونگی حل تعارض زوجین اثر می‌گذارد و به گفته کوردک^۱ (۲۰۰۲)؛ به نقل از حسینی، (۱۳۹۰)، فعال‌سازی روان‌سازهای ویژه، می‌تواند رابطه بین سبک دلبستگی و رفتار را تعدیل نماید.

مدل‌های درون‌کاری، مجموعه‌ای از قوانین و قواعد را برای فرد مهیا می‌کند که این قواعد، به عاطفه، افکار و رفتار او در تعاملات اجتماعی با پیکره‌های دلبستگی، جهت‌دهی می‌کند (بریثرتون و مانهالاند، ۱۹۹۹). به استناد جدول ۲، میزان همبستگی بین متغیرهای دلبستگی اجتنابی با کیفیت زناشویی (۰/۶۹-) و دلبستگی اضطرابی با کیفیت زناشویی (۰/۱۸-) معنادار است ولی ضرایب استاندارد این مسیرها معنادار نشده است. معنادار بودن رابطه همبستگی الزاما به معنای رابطه علی معنادار نیست. واقعیت این است که هر یک از همسران در قالب مدل‌های درون‌کاری دلبستگی خود، تجارب و انتظاراتی را به رابطه کنونی می‌آورد که ممکن است بازمانده تجارب قبلی باشد و بدیهی است که این تجارب بر الگوهای رفتاری روزمره، شناخت‌ها و نحوه اسناددهی، چگونگی مواجهه با تعارض‌ها، و نوع جهت‌گیری عاطفی، اثر می‌گذارد (هازن و شیور، ۱۹۸۷). در واقع زوجین ناایمن (اضطرابی و اجتنابی) بر اساس مدل‌های ذهنی خود که منبعث از دلبستگی ناایمن در روابط اولیه کودکی می‌باشد، در روابط بزرگسالی نیز همواره ترس از ترک و طرد شدن، پذیرفته نشدن و دوست داشتنی نبودن خود و دیگران دارند و لذا پیوسته در زمینه‌های ارتباطی خود گوش به زنگ نشانه‌هایی هستند که روان‌سازهای شناختی آنها را تایید کند، در نتیجه به هنگام وقوع یک دیالوگ یا رفتار منفی فعال‌کننده، زوج ناایمن با توجه به این فرضیات ذهنی، شروع به فرایند اسناددهی به شیوه منفی می‌کند و دلایل رفتار منفی همسر خود را پایدار و غیر قابل تغییر تعبیر کرده و آنها را به کل شخصیت او و به کل حوزه‌های روابط او تعمیم دهد، و در نتیجه این فرایند پردازش اطلاعات منفی گرایانه در ذهن زوج ناایمن، می‌تواند به صورت رفتارها و تعاملات منفی، خشم و دلسردی از روابط و تعارض شدید بروز کند که در نهایت باعث کاهش کیفیت زناشویی و رضایت زوجین از

1. Kurdec, L.

می‌شود که در فرایند زوج درمانی یا خانواده درمانی می‌بایست سبک‌های دلبستگی هر یک از زوجین متعارض مورد ارزیابی قرار گیرد و در صورت لزوم، مداخلاتی در زمینه بهبود بخشی اسنادهای ارتباطی و راهبردهای حل تعارض آنان انجام شود. لذا پیشنهاد می‌گردد که در فرایند بهبود بخشی به روابط زوجین و سایر اعضای متعارض خانواده، به اثر مهمی که سیستم‌های دلبستگی می‌تواند در نحوه اسناددهی و شیوه‌های حل تعارض در بین همسران داشته باشد توجه شود.

عمده‌ترین محدودیت این پژوهش جامعه‌ی آماری آن است که گروه خاصی از زنان شهر همدان هستند، بنابراین پیشنهاد می‌گردد جهت افزایش گستره تعمیم‌پذیری یافته‌ها، این پژوهش در نمونه وسیع‌تر و جوامع دیگر نیز تکرار گردد. همچنین پیشنهاد می‌گردد با اتکا به یافته‌های این پژوهش، اثر بخشی آموزش شیوه‌های مثبت اسناددهی و حل تعارض، در بین زوج‌های دلبسته ناایمن پرداخته شود و اثرات آن بر روی کیفیت زناشویی آنان بررسی شود. در پایان از تمامی شرکت‌کنندگان عزیز، موسسات و سازمان‌های محترم و سایر عزیزانی که در انجام این پژوهش یاری‌گر بی چشم داشت ما بودند، کمال قدردانی و تشکر را داریم.

حسینی، ب. (۱۳۹۰). زوج درمانی تحلیلی. جلد اول، چاپ اول، تهران: انتشارات جنگل.

خجسته مهر، ر.، کرایبی، ا. و رجبی، غ. (۱۳۸۹ الف). بررسی یک مدل پیشنهادی برای پیشایندها و پیامدهای گذشت درازدواج. فصلنامه مطالعات روانشناختی، ۱، ۱۶۲-۱۳۵.

خجسته مهر، ر.، غفاری، ن. و کرایبی، ا. (۱۳۸۹ ب). اسنادهای ارتباطی به عنوان پیش بین قوی موقعیت زناشویی زنان. فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، ۳۴، ۱۲۱-۱۰۷.

سپهری، ص. و پاکدامن، ش. (۱۳۸۹). الگوهای ارتباطی خانواده و تعارضات فرزندان و والدین. مجله روش‌ها و مدل‌های روانشناختی، ۲، ۹۲-۷۵.

References

Asendorpf, J. B., & Wilpers, S. (2000). Attachment security and available support: Closely linked relationship qualities.

رابطه می‌شود. در نتیجه می‌توان گفت که سبک‌های دلبستگی تاثیر مستقیم بر کیفیت زناشویی ندارند و تاثیر آنها از طریق فرایندهای اسنادی و در نتیجه چگونگی مواجهه با تعارض‌های پیش آمده در روابط زناشویی است.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که سبک‌های دلبستگی (اضطرابی و اجتنابی) نقش مهمی در روابط زناشویی ایفا می‌کنند. این یافته‌ها نشان می‌دهند که سیستم‌های دلبستگی در جریان وقایع استرس‌زای زندگی، از قبیل تعارض‌ها، فعال شده و لذا در زمینه موقعیت‌های تعارض‌زا، از هر یک از سبک‌های دلبستگی، رفتارها و تظاهرات هیجانی خاصی سر برمی‌آورند. لذا داشتن سبک دلبستگی ناایمن (اضطرابی و اجتنابی)، باعث می‌شود که این افراد تجارب رمانتیک و ارتباطی خود را از دیدگاه منفی بنگرند و در نتیجه در جریان تعارضات زناشویی درگیر روش‌های غیر سازنده حل تعارض شده و نهایتاً کیفیت زناشویی آن‌ها تحت تاثیر قرار می‌گیرد. به طور کلی یافته‌های پژوهش حاضر کاربردهای نظری و عملی را القا می‌کند. در سطح نظری این یافته‌ها بر نقش واسطه‌ای اسنادهای ارتباطی و راهبردهای حل تعارض در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت زناشویی تاکید می‌کند. در سطح عملی نیز با توجه به یافته‌های این پژوهش مشخص

مراجع

باباپور خیرالدین، ج. (۱۳۸۵). بررسی رابطه شیوه‌های حل تعارض ارتباطی و سلامت روانشناختی دانشجویان. فصلنامه روانشناسی دانشگاه تبریز، ۴، ۴۶-۲۷.

بشارت، م. ع. (۱۳۸۰ الف). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی با مشکلات زناشویی در زوجین نابارور. فصلنامه تازه‌های روان‌درمانی، ۲۰-۱۹، ۶۶-۵۶.

حسینی نسب، د.، بدری، ر. و قائمیان اسکویی، آ. (۱۳۸۸). رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های حل تعارض بین فردی با سازگاری زناشویی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز. فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی، ۲، ۷۸-۵۷.

Journal of Social and Personal Relationships, 17, 115-138.

- Besharat, M. A. (2003). Relation of attachment style with marital conflict. *Psychological Reports, 92*, 1135-1140.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss. Vol: I. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bretherton, I., & Munholland, K. (1999). Internal working models in attachment relationships: A construct revisited. In J. Cassidy & P. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 89–111). New York: Guilford Press.
- Cassidy, J. (1999). The nature of the child, s Ties. In J. Cassidy & P. R Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 3 - 20). New York: Guilford Press.
- Crowley, A. K. (2006). *The relationship of adult attachment style and interactive conflict styles to marital satisfaction*. Unpublished Doctoral Thesis. Texas A & M University.
- Dunham, S. H. (2008). *Emotional skillfulness in African American marriage. intimate safety as a mediator of the relationship between emotional skillfulness and marital satisfaction*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Akron.
- Fincham, F. D., & Bradbury, T. N. (1992). Assessing attribution in marriage: The Relationship Attribution Measure. *Journal of personality and social psychology, 64*, 449-452.
- Feeney, J. A. (1999). Adult attachment, emotional control, and marital satisfaction. *Journal of Personal Relationships, 6*, 169-183.
- Fincham, F. D., Paleari, G., & Regalia, C. (2002). Forgiveness in marriage: The role of relationship quality, attributions, and empathy. *Journal of Personal Relationships, 9*, 27-37.
- Gottman, J. M. (1998). Psychology and the study of marital processes. *Annual Review of Psychology, 49*, 169-97.
- Graham, J. M., & Conoley, C. W. (2006). The role of marital attributions in the relationship between life stressors and marital quality. *Journal of Personal Relationships, 13*, 231-241.
- Guin, J. P., Glaser, R., Loving, T. J., Malarkey, W. B., Stowell, J., Houts, C., et al. (2008). Attachment Avoidance Predicts Inflammatory Responses to Marital Conflict. *Journal of Brain, Behavior, and Immunity, 23*, 898-904.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 32*, 511-524.
- Hazan, C., & Zeifman, D. (1999). Pair bonds as attachment. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment* (pp. 336-354). New York: Guilford Press.
- Kobak, R. R., Cole, H. E., Ferenz-Gillies, R., Fleming, W. S., & Gamble, W. (1993). Attachment and emotion regulation during mother-teen problem solving: A control theory analysis. *Child Development, 64*, 231-245.
- Lopez, F., & Gormley, B. (2002). Stability and change in adult attachment style over the first-year college transition: Relations to self-confidence, coping, and distress patterns. *Journal of Counseling Psychology, 49*, 355-364.
- Lopez, F., & Brennan, K. (2000). Dynamic processes underlying adult attachment organization: Toward an attachment theoretical perspective on the healthy and effective self. *Journal of Counseling Psychology, 47*, 283-300.
- Özmen, O., & Atik, G. (2010). Attachment styles and marital adjustment of Turkish married individuals. *Procedia Social and Behavioral Sciences, 5*, 367-371.
- Pearce, Z, J., & Halford, D. (2008). Do attributions mediate the association between attachment and negative couple communication? *Journal of Personal Relationships, 2*, 155-170.
- Pietromonaco, P. R., & Barrett, L. F. (2000). The internal working models concept: What do we really know about the self in relation to other? *Review of General Psychology, 2*, 155–175.
- Saavedra, M. C., Chapman, K. E., & Rogge, R. D. (2010). Clarifying links between attachment and relationship quality: Negative conflict and mindfulness as

- moderators. *Journal of Family Psychology*, 24, 380-390.
- Scenta, A., & Gable, S. (2005). Performance comparisons and attachment: An investigation of competitive responses in close relationships. *Journal of Personal Relationships*, 12, 357-370.
- Shaver, P. R., Collins, N., & Clark, C. L. (1999). Attachment styles and internal working models of self and relationship patterns. In G. J. O. Fletcher & J. Fitness (Eds.), *Knowledge striation in close relationships. socio psychological approach*. (pp. 25-61). Mahwah, N. J: Erlbaum.
- Steuber, K. R. (2005). *Adult attachment, conflict style and relationship satisfaction: comprehensive model*. Unpublished master's thesis, Delaware university.
- Sumer, N., & Cozzarelli, C. (2004). The impact of adult attachment on partner and self-attributions and relationship quality. *Journal of Personal Relationships*, 11, 355-371.
- Troxel, W. M. (2006). *Marital quality, communal strength, and physical health*. Doctoral thesis, University of Pittsburgh.
- Tutarel-kislak, S., & Cavusoglu, A. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygıce arassındaki ilirkiiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 9, 61-68.
- Wei, M., Russell, D. W., Mallinckrodt, B., & Vogel, D. L. (2007). The Experiences in Close Relationship Scale (ECR)-Short Form: Reliability, validity, and factor structure. *Journal of Personality Assessment*, 88, 187-204.